

PLANINSKI VEŠTNIK.

Glasilo „Slov. plan. društva“

Štev. 8.

V Ljubljani, dne 25. avgusta 1899.

Leto V.

Črtice s potovanja hudomušnega Janka.

Spisal J. M.

(Dalje.)

IX. poglavje, v katerem zve bralec stvari, katere Janku ne delajo posebne časti.

Janko vstaja na potovanju jako zgodaj. Solnce ga navadno ne dobi nikdar v postelji; zakaj, ako je jasno, je že vselej pred solnčnim vzhodom pripravljen na pot, če je pa oblačno, pa solnce tako do njega ne more. Na prelazu Tre Croci ga je pa vendar prehitelo. Pokukalo je že izza gora in ščegetalo Janka po očeh, češ, zaspanec, vstani; drevi moraš biti v Toblachu.

Janko je hitro planil z ležišča, in čez četrte ure je že korakal po lepi cesti, ki vodi v senci zelenih macesnov v Cortino. Vreme je bilo krasno; menda ga je hotelo še zadnji dan odškodovati, ker mu je nagajalo v Turah. Vzduh je bil tako čist, da si razločil na vrhu Mte. Cristalla natanko posamezne pečine. Toda Janko, nehvaležnej je vzdihnil: „Zakaj ni bilo na Kleku takega vremena!“

Ko je prišel iz gozda, je zagledal pod seboj ob vzhodu Tofane mesto Cortina di Ampezzo. Dolina je precej široka in združuje divjost raztrganih Dolomitov z ljubkostjo zelenih reber in pisanega polja. Mičnega jezera manjka, vendar se ti zdi, da zreš Blejsko dolino. Mesto spoznaš po velikem zvoniku, ki kipi proti nebesni modrini izmed ličnih hiš.

Dalje se vije pot proti dolini po zelenih košenicah. Kjer se začno ovinki, stoji tabla, ki prepoveduje v laškem in nemškem jeziku, da nihče pod kaznijo ne sme odrezati ovinkov z bližnjico po travnikih. Janko se ni mogel premagati, da bi tratil čas po dolgih ovinkih, postave pa tudi ni hotel kršiti. Slednjič si je vest potolažil takole:

Modroval je: „Prepoved je zato, da ljudje trave ne pohodijo; jaz je ne bom pohodil, ker je bila ravnokar pokošena, torej mene postava ne veže; hajdi v diru navzdol.“ Toda, ko je prišel spodaj na cesto, ga je že čakal mož postave in se zadril vanj v ne baš najlepši laščini.

Janko si je mislil: „Ta bo pa lepa, če bo treba po tirolskih ‚prežonih‘ hoditi.“ Vendar ga hladnokrvnost ni zapustila. Naredil je neumen obraz in vprašal zategnjeno: „Kaaj?“

Mož reda in miru mu je dopovedoval še enkrat nemški, da bo kaznovan, ker se ni ravnal po tem, kar je napisano na deski. Ko ga je pa Janko še bolj neumno pogledal, se je nevoljno zadril: „Spreken sie au nit daitsch?“ Za odgovor je dobil zopet: „Kaaj“. Dedec ga je slednjič izpustil s ploho italijanskih psov, ki so bile mastno zabeljene z obilnimi „maledetto“.

Janko jih je rad spravil v žep, posebno ker jih ni razumel, in jo je pobrisal navzdol vesel, da se je stvar tako izšla. „No“, je zadovoljno mrmral, „pravijo, da je dobro, če znaš več jezikov, meni je pa danes koristilo, da laškega ne razumem in da sem nemškega utajil“.

Motil bi se pa močno, kdor bi menil, da je Janko tu prvikrat prišel navzkriž s postavo. Že kot deček se je klatil rad okrog. Nekoč je šel iz Doba v Ljubljano. Rayno tedaj je bil dodelan pri Črnučah železnični most čez Savo. Ob njem je stala deska, na kateri je bilo naznanjeno, da bo moral dva dni ali 48 ur v „luknji“ sedeti, kdor si „pošpoga“ šport, da stopi na most. Janko je bil pa radoveden, če ga bo most držal, in jo je mahnil črezenj. Malo se je menil za prepoved, češ, saj mi je Bog ustvaril noge tudi za tek. Ko je bil že čez sredo mostu, se je pokazal čuvaj na črnuški strani in vpil za njim: „Fant, pojdi nazaj, nekaj si izgubil“. Toda fant se mu je moško odrezal: „Kar sami zase obdržite, kar sem izgubil“, in ubral jo je, kar so ga nesle noge.

Kako je pa Janko izkusil resnieo pregovora: „Incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim“, in kako je slednjič vendar našel, česar ni nikdar izgubil, še manj pa iskal, hočem pokriti s plaščem pozabnosti. Spremimo ga torej dalje v Cortino.

Slavni hribolazec Hacquet je pisal, da je Cortina majhna, borna vas. Danes pa stoji tu lepo mesto s 3032 prebivalci, katero se prišteva najbogatejšim tirolskim mestom. Lesna kupčija, živinoreja, rezbarstvo in umetno izdelovanje zlatnine in srebrnine mu množe bogastvo. Prebivalci govore ladinsko narečje, vendar zna večina tudi laški; nemščine se le malo sliši. *Ako imaš denar, pa tudi s slovenščino izhajaš.

Največja in najlepša stavba v mestu je seveda župna cerkev. Izpovednice in stranski oltarji so jako umetno izrezljani. Zvonik stoji posebej in meri 76 metrov. Orjak je zidan iz samega rezanega kamena. Janko si je za 30 krajcarjev pridobil dovoljenje, da se je smel upehati po strmih kamenitih stopnicah. Na vrhu stolpa se ti nudi razgled, kakršnega ne najdeš na mnogih, tudi visokih gorah. Krasno dolino z mičnimi kotlinami in zelenimi brdi, na katerih se

bele lične hišice, obdajajo kroginkrog dolomitski velikani kakor močan, nebotičen nasip.

Na jugovzhodni strani vabi bolj složne hribolazce Mte. Crepa (1535 m), na katerega se lahko pripelješ. Njemu na desno se razprostira okameneli visoki planoti podobni Nuvalou (2649 m), ki je tudi glasovit spričo lepega razgleda. Njegovo prednjo stran podpira „pet stebrov“ (Cinque torri). Oko ti uhaja od njih na zelene planine, nad katerimi se vzpenja nalik ogromnemu stolpu gora Croda di lago (2285 m), izza katere radovedno pogleduje v dolino samotni Becco di Mezzodi (2570 m). Proti jugu se vleče mogočni gorski hrbet Rocchette, nad katerim kraljuje orjaški Mte. Pelmo (3168 m). Iz Italije te pozdravljajo vrhovi skupine Presanello. Tudi Jankova znanca od Misurine, Sorapis in Antelao, ti kažeta svoje ledeno teme. Nad strmimi meli zagledaš silovite stene Mte. Cristalla in Piz Popene; nauje se pa naslanja gora Gumelles, ki je podobna stari, napol razsuti trdnjavi. Njej na levo se rdeče strme pečine Pomagognona (2256 m), zraven katerih straži Mte. Cadini dolino reke Bojte. V ozadju pa se dviguje siva Croda del Becco (2808 m). Na desnem bregu moli Col Rossà svoj ostri vrh v modro nebo; njo pa veže ogromni hrbet Tofane (3265 m) z Mte. Crepo in sklepa tako čarobni veneč teh dolomitskih orjakov.

Mesto leži 1249 m visoko, vendar ima precej milo podnebje, ker je že na jugu. Po letu je jako živahno, ker prihaja tjakaj silno veliko tujcev. Njegova krasna lega, v osrčju planin, vabi navadne složne turiste in najdrznejše hribolazce. V največji bližini stoje vrhovi, na katere prideš izprehajaje se, pa tudi gore, katere prevladajo le najspretnjši hribolazci.

Proti dvanajstim, torej ravno v največji vročini, je Janko odrinil v Toblach. „Zvečer moram biti tam“, si je mislil, „in sicer peš, kakor se spodobi takemu hribolazcu, kakršen sem jaz.“ Pot mu je kar lil po obrazu, kakor bi se jokal, da se že bliža konec njegovega potovanja. Tudi nahrbtnik je svoje pridejal, tako da je Janko prišel do spoznanja, da je dobro naložen nahrbtnik najboljša in najcenejša peč. Kadar te bode po zimi zeblo, ni treba kuriti; čemu ta potrata! Janko ti tole svetuje: „Vzemi velik, dobro naložen nahrbtnik, oprtaj ga in hodi po sobi gori in doli; videl bodeš, kako se naglo ogreješ.“

Janko jo je torej brisal po lepi široki cesti, ki se vije ob reki Bojti. Dolina se kmalu zoži. Z veliko težavo so si priborili ob divji Bojti prostor za cesto. Na obeh straneh jo obdajajo nebotični vrhovi. Tofana na desni te spremlja celo uro; zapusti te šele tam, kjer pridrevi Bojte po divjih tesneh raz Col Rossà. Cesta zavije na desno in se začne viti v še precej složnih ovinkih navzgor, globoko pod njo pa vali Bojte svoje šumeče valove proti Italiji. Na vrhu klanca je stala nekdanja trdnjava Peutelstein (1507 m), ki je že v sedmem stoletju varovala dohod v Ampezzansko dolino. Kmalu potem, ko pridreš na vrh klanca, se ti odpre na desni Val Grande med Cristallom in Pomagognonom, na nasprotni strani pa zapaziš velikansko, 20 m visoko odprtino v pečinah. Pod to „okno“ hodijo, kakor

je Janko „izgruntal“, zaljubljeni divji možje vzdihovat in podoknice prepevat, kadar slone na njem divje deklice. Janko si je to misel tako v glavo zabil, da je začel, naslonjen na palico, prepevati: „Ali ste kaj videli, naš'ga sinka Janka“ . . . in čakal, če kaka divja deklica svojo kuštravo glavo pomoli skozi okno. Jaz sem si pa mislil: „Janko, če te zasači divji mož, da mu hodiš v škodo, mu ne bodeš nikdar več delal konkurence“. Toda Janko ga ni čakal, marveč zavriskal je kakor na „korajžo“ in jo mahal naprej po prašni cesti. Dva kolesarja sta pridrevila za njim in ga pogledala prezirljivo. Toda Janko ju ni zavidal. Ako bi ga počakala, bi jima rekel: „Jaz hodim počasi, pridem pa gotovo v Toblach; vidva pa dirjata, toda če se ubijeta, kar se je že marsikateremu pripetilo, ne bosta Toblacha nikdar videla.“ To in še več družega jima je Janko nameraval povedati, če bi ju došel, in res ju je došel pri gostilnici Albergo Ospital. V senci pred hišo sta sedela in se hladila. Ko ju je Janko zagledal, se je možko zravnal in šel mimo.

Albergo Ospitale je stal že v trinajstem stoletju, seveda tak ne kakor sedaj. Postavili so v začetku le majhno, borno kočo, v katero so zahajali revni popotniki, ki so imeli v grlu sušo, v želodeu pajčevine, v žepu pa kačo. Dandanes stoji tu lepa hiša, na nasprotni strani ceste pa stara gotična kapelica

(Konec prihodnjič.)

Na planinah.

Spisal A. Trstenjak.

Alpe in Pireneji so bili nekdaj višji, nego so danes, torej so se znižali. Znižujejo se pa vedno bolj in bolj, in končno ne bode ne njih ne turistov. Camille Flammarion je izračunil, kdaj da bode konec sveta. Ako bi le-ta bil odvisen od solnea, potem sme človeški rod še dolgo brez te skrbi živeti, ker solnee bode imelo toliko gorkote, da nas bode še 20 milijonov let ogrevalo s svojimi prijetnimi žarki. Toda voda bode dokaj prej storila konec svetu. V svoji knjigi „Konec sveta“ govori Flammarion takole: Mraz, sneg, veter, reke predrugačujejo naša bivališča. Gorske vode izpirajo doline in dovajajo z gor novo zemljo v doline. Morje naskakuje na obale, katere se umikajo. Lavine in ledniki razdirajo gore, vulkanske sile tudi. Na tak način so se Alpe in Pireneji znižali. Še huje delujeta Ganges in Missisipi, ki po zrnu nosita zemljo v morje. Mase, ki iz vode mole, zavzemajo kakih sto milijonov kubičnih kilometrov prostora. Da to grudico izpere mokri element, za to potrebuje kake štiri milijone let.

Tako bode kdaj konec naših lepih planin. Mokri element jih razje in razdene, in končno poplavi voda vesoljno zemljo. In to se zgodi čez štiri milijone let! V tem času se hribolastvo lahko še mogočno razvije.

Izmed vseh sportov sta dandanes najbolj razširjena kolesarstvo in hribolastvo. Beseda hribolazec je preozek pojem; znači le to, kar alpinist; širši pojem izraža beseda turist. Turist je tisti, ki hodi na gore, ki obiskuje doline in pod-

zemeljske jame, in tisti, ki dela izlete na Spitzberge. Oba sporta sta mlada. Planinoznanstvo je bilo proti koncu 18. veka še precej neznano. Smatrali so planine za divje kraje. Prvo planinsko društvo je bilo „Alpine club“ v Londonu, osnovano leta 1857. Za njim so se osnovali „Oesterreichischer Alpenverein“ leta 1862., „Schweizer Alpenklub“ leta 1863., „Club alpino italiano“ leta 1863., „Deutscher Alpenverein“ v Monakovem leta 1869., ki se je leta 1874. združil z avstrijskim v društvo: „Der deutsche und österreichische Alpenverein“, katero je sedaj največje izmed vseh planinskih društev; — „Club Alpin français“ v Parizu leta 1874. itd. Planinska društva se silno množe, takisto kolesarska. Oba sporta vsled svoje organizacije predružačujeta družabno življenje. Oba sporta pa sta si ne samo podobna, nego tudi sorodna. Kakor kolesar teži na kolesu predreviti velike daljave ter hitro mnogo videti, takisto želi hribolazec z nenavadnih visočin daleč gledati, občudovati, preiskovati in proučavati veličastvo božje prirode.

Kolesarstvo, ki je izum nikoli mirujočega človeškega duha, pa se bode moralo umakniti še boljšemu izumu, ki bode pospeševal isti namen. Gustav Zébé, ta genialni inženir francoski, je izumil čoln, ki plove več ur pod morsko gladino. Danes je torej sin mogočnega Albiona ves v trepetu. Ako se mu novi čoln pod vodo približa, uniči s svojimi torpedi, ki švigajo izpod vode kot strele, vse mogočno angleško brodovje. Vse najmočnejše oklopjače niso nič proti temu novemu pritlikavcu.

Zakaj bi torej ne bilo tudi mogoče, da bi ljudje kdaj letali po zraku? Tudi zrakoplovstvo napreduje. Lachambre bode rodil še boljšega Lachambra, Percival Spencer še boljšega Percivala Spencerja. In tedaj vržemo kolo med staro šaro, krvavega pota na planine ne bomo potili, ne bomo se vozili po železnicah, ampak na visoke planine bomo letali ali pa se vozili po zrakoplovu. Vse se tedaj predrugači. Carine ne bode več, proizvode drugih narodov in držav bomo dobivali po zraku, trdnjave ob mejah bodo brez pomena, in finančni minister bode moral misliti na nove vire dohodkom.

Kak pogled v bodočnost! Nekaj časa pa bomo vendar morali še peš hoditi na planine. Torej hajd na gore! Potrudite se z menoj na Ande in Kordiljere, na Himalajo. Čujmo, kaj nam pripoveduje učenjak, ki je zgradil visoko na Montblancu in na Monte Rosa observatorije, v katerih proučava čudotvorne prirodne sile, zemljo in nebo. Komur pa je ljubše, ga vzamem v zrakoplov in ga popeljem preko visokih planin, še više od Himalaje, in ga prepričam, da človek more živeti na najvišjih vrhovih.

* * *

Velezanimiva so poročila turistov, ki hodijo na visoke planine ali pa izkušajo prodreti na oba tečaja naše zemlje. Še zanimivejše za nas pa so znanstvene turistiške ekspedicije, katerih se udeležujejo poleg planinskih voditeljev še znanstveniki, zlasti fiziki in fiziologi. Šele s temi ekspedicijami se je povzdignila turistika na tisto stopinjo, na kateri je danes Odkar pa so napravljeni observa-

toriji na Montblancu, Monte Rosa, Etni, Sonnblicku in na Pic du Midi v ta namen, da se temeljito proučava planinstvo, in končno odkar so izumili razne instrumente v to svrhu, je postala turistika veda. Smatrajoč s tega stališča turistiko, imam na umu le one prikazni, katerim je podvržen človek na visokih planinah. V mislih torej nimam nezgode, ki doleti turista na planinah, pač pa imam v mislih takozvano planinsko bolezen, ali da se natančneje izrazim, mislim na to, kako vplivajo planine na človeški organizem. S tem je tudi spojeno vprašanje, ali more človek visoko na planinah ravno tako živeti kakor na ravnini. S tem vprašanjem so se bavili učenjaki, zlasti Francoz Pavel Bert, ki je izdal znamenito knjigo o barometriškem tlaku (*La pression barométrique*, Pariz 1878). Opazovali so primerjalno in preiskovali, kako je to, da se zrakoplovci še više povzpenujajo, nego so najvišje gore naše zemlje. Opazovali so tudi, da ptice še više letajo mirno in brez vsake težave. Kako je to mogoče in kako je to razlagati? Na ta zanimiva vprašanja nam odgovarjajo fiziologi italijanski, francoski in nemški, toda izmed njih najtemeljiteje turinski profesor Angelo Mosso.

V svojem kratkem članku ne morem podati zgodovine tega predmeta. Preveč bi narastel spis, ako bi hotel očitati preiskave vseh zdravnikov in fiziologov, ki se bavijo z življenjem na visokih planinah. Zatorej hočem le toliko omeniti, kolikor je neobhodno potrebno, da bode stvar jasna.

Pavel Bert, bivši francoski komisar v Tonkingu, ki je prezgodaj umrl znanosti, trdi v svoji knjigi, da ni manjši zračni tlak vzrok temu, da človeka popadajo slabosti na visokih planinah. Znano je namreč, čim više se dvigamo, tem manjši je zračni tlak na nas, in mnogi menijo še danes, da je ravno ta manjši tlak vzrok temu, da človek ne more na visokih planinah ravno tako živeti kakor na ravnini. Bert je torej mnenja, ker se zrak razredča, se dovaja vsled tega manj kisika sreču in plućem, in ta nedostatnost kisika da je vzrok, da človeka popadajo slabosti na visokih planinah. Da pa vendar navzlic temu more človek živeti na visokih planinah, si razlaga Bert tako, da si telo v tem slučaju samo pomaga, in sicer da človek jače diha, to je, da pomnožuje dihljaje v minuti in vsled tega plućem in sreču kvantitativno dovaja več zraka, oziroma kisika, nego ga ima v sebi razredčen zrak.

Bertovemu nauku se je uprlo mnogo preiskovalcev, vendar ga najtemeljiteje pobija sloveči Angelo Mosso. Angelo Mosso, profesor v Turinu, je zaslovel kot hribolazec in učenjak prvega reda. Že pred njim je imela Italija glasovitih fiziologov, kateri so se bavili z dihanjem in utripanjem srca na planinah. To mu je dobro došlo, ker mu ni trebalo ledine orati. Meseča julija in avgusta 1894. l. je odpremil ekspedicijo na Monte Rosa. Monte Rosa je na meji med kantonom Wallis in med Turinom, spada k Apeninskim planinam, visoka je 4638 m in je po Montblancu najvišja planina v Evropi. Tu je Mosso preiskoval življenje človeka. Podjetje mu je podpirala vlada, naklonivši mu denarno podporo in dovolivši mu planinske vojake za ekspedicijo. Vodil je na Monte Roso deset planinskih vojakov

in je na posamičnih članih kakor tudi na sebi samem napravil z aparati različne fiziološke poskuse. To je danes največja študija o fizioloških problemih planinstva, največja in najtemeljitejša, a bila je tudi zelo težavna.*) Poleg Mossa in brata mu Ugolina, profesorja v Genuvi, ter desetih vojakov, sta se udeležila ekspedicije vojaški-zdravnik dr. Viktor Abelli in stud. med. Benno Bizzozero, ki je foto-grafoval okolico, v kateri je Mosso izvrševal svoje preiskave, ter je družbi s tem mnogo koristil. Žal, da je leto dni pozneje smrt pokosila tega nadarjenega moža.

V Ivreji, nedaleč od Turina, je nastanjen polk alpinistov. Tem je Mosso razodel svojo namero. Mnogo se jih je oglasilo in izjavilo, da jih je volja mesec dni prebiti na lednikih Monte Rosa. Vsi vojaki so bili krepki in čili, nekateri izmed njih pravi atleti. Izbral si je večji oddelek in je z njim v podgorju med Ivrejo in Turinom napravljajl ture do 60 kilometrov daleč. Treniral jih je torej sam in šele potem si je izbral ono deseterico, katera se mu je zdela najspobnejša za planine, in jo je vodil v kočo „Kraljice Margerite“ (4560 m). Poleg tega si je omislil in sam izumil izborne instrumente, s katerimi je preiskaval funkcije vsakega posamičnega organa, zlasti mišic in srca. Tako preskrbljen se je odpravil na Monte Rosa. Vojake je razdelil v dva oddelka. Prvi oddelek, sedem mož, je vodil sam v kočo „Kraljice Margerite“, in sicer namenoma počasi, tako da je vsak teden prehodil le tisoč metrov. Dospevši do kočice in se tu utaborivši, je odredil, da je drugi oddelek treh mož v času treh dni hitro prihajal. S tem se je hotel prepričati, kako vpliva na človeški organizem počasna, kako hitra hoja po visokih planinah.

Izmed instrumentov bodi omenjen ergograf, aparat, ki ga je izumil sam Mosso. S tem aparatom je meril delovanje mišic in telesno utrujenost. Nenavadno telesno utrujenost na planinah so opazovali že prvi turisti, ki pa si te prikazni niso znali razlagati. Josip Maquignaz, ki je šel v kočico na Matterhornu (4114 m visoko), nam pripoveduje o tej hoji naslednje: „Ako so se mi na višinah planin pojavile slabosti, nisem se brigal za to, kajti vedel sem, da razredčen zrak ni nezdrav, in da vse nadloge po kratkem odmoru spet minejo. Dihanje se preminja, in tabak v pipi noče nič več prov goreti; malone vsi smo kajo opustili, ker bi človek moral imeti svetnikovo potrpežljivost, da bi imel vedno gorečo pipo in da bi ji vedno zažigal. Vrvi in vrvne lestvice, katere smo utrdili na Matterhornu, so bile po mnogih letih kakor nove, dočim bi bile na ravnini že davno sprhnele. Na Matterhornu sem pozabil nekoč kruha in sira; za leto dni sem ga našel spet in jedel, ne da bi bil opazil kako premembo“.

Ko je Conway na zadnjem potovanju na Himalajo došel 6000 m visoko, se je tako utrudil, da je mogel vsak dan hoditi samo še 250 do 300 m. Matija Zurbriggen, voditelj njegov, pripoveduje, da je usekaval stopinje v led in da ni mogel napraviti več kot 5 do 6 udarcev, da ne bi počival, in da je potem moral

*) Mosso: Der Mensch auf den Hochalpen. Leipzig. Verlag von Veit & Comp. 1899.

najmanj minuto čakati, da je prišel do sape. „Moč sem imel“, pravi, „ampak nedostajalo mi je sape.“ Kako si je to utrujenost tolmačiti? V svoji knjigi „Utrujenost“ je prof. Mosso dokazal, da se v delujočih mišicah delajo strupene tvarine. Ko je injiciral kri utrujenega psa drugemu neutrujenemu psu, je videl, kako je tudi temu zmanjkalo sape in mu je srce močnejše bilo.

Uspehi Mossovi so bili jako srečni, in sicer so bili toliki, da so predrugačili vse dosedanje nazore o bistvu planinske bolezni. Tudi Mosso priznava, da je zmanjšani zračni tlak glavni vzrok predrugačenemu življenju na planinah. Vendar si on to drugače razlaga. Prvič naglašča moment utrujenosti, na kar se dozdaj ni pazilo. Drugič pa je upoštevati vaje, vsled katerih se utrujenost znatno zmanjša ali pa celo prepreči. Kdor hoče torej biti turist in se utrditi proti planinski bolezni, ta se naj trenira. Tudi drugi momenti vplivajo na utrujenost, v prvi vrsti človeško čuvstvanje. Čudovito je to, da se tisti, ki prvi gre, prej utruji nego drugi, ki za njim gredo. To pa ne radi tega, da bi morda prvi opravljal več mehaničnega dela, ker spremljevalci hodijo po njegovih stopinjah. Tudi po planinah, koder ni snega, se utruji pionir poprej nego njegov spremljevalec. Vzrok temu je pač povečano čuvstvo odgovornosti, to je strah, kateri tukaj deluje utrudljivo. Nenadni mrak, tema, megla, zgrešitev planinske steze, vse to vpliva enako.

Ravno tako kakor ljudje so podvrženi tudi psi planinski bolezni. Ako se utruji pes, nastopajo na njem isti znaki kakor na človeku. Psa zgrabijo slabosti, vzdiguje se mu, lovi ga spanec, težko diha, mišice mu slabe in ne more stati na nogah.

Hoja na planine nas tako utruji, da težko dihamo. Tyndall, ki je izdal l. 1860. knjigo o Montblancu, pripoveduje, da se je, ko je že bil blizu vrhuca Montblanca, ves utrujen vrgel na sneg in je takoj zaspal. Spremljevalec Hirst ga je zdramil z besedami: „Prestrašili ste me; niti edenkrat Vas nisem slišal dihati, dasi sem nekoliko minut poslušal.“ To je prvi dokaz o zmanjšanem dihanju na planinah.

Srce je tista telesna mišica, ki je za turista, kolesarja in veslarja zelo važna. Ako težko dihamo, ako nam močno utriplje srce, je to glasnik preteče nevarnosti. Kar se dogaja že na ravnini vsled utrujenosti mišice, to se podvaja vsled hitre hoje na planinah toliko bolj: to je, srce se nam poveča.

O obliki in obsegu srea se lahko sami prepričamo, in sicer s perkusijo. Ako hočemo vedeti, koliko je vina v sodu, potrkamo nanj. Po raznih zvokih, ki se slišijo, ko trkamo na sod, razločujemo natanko, dokod sega vino, in kje se v njem nahaja zrak. Na isti način se dajo določiti obmejne črte pluč. Ker so pluća z zrakom napolnjena, slišimo povsod, koder trkamo na prsi, lepo doneč zvok, kjer pa se dotika srce prsnega koša, zamolkel glas.

Kratko naj omenim še to, da pri hoji vpliva na srce krvni tlak, kateri je toliko večji, čim više se dvigujemo; to je, k tistim organom, kateri se utrujajo,

priteka več krvi. Naš organizem si je to izvrstno uredil. Ker pa ima naše telo jedva 5 litrov krvi, se morajo skrčiti vse posode, čim pričenjamo z mišicami ali z možgani intenzivno delati.

V normalnem stanju ni srce vselej enako. Drug obseg ima zjutraj, a drugega zvečer. Ako pa se gibljemo, se nam znatno razširi. In tu nam je biti opreznim. S pametno vajo se da mnogo doseči. Ako človek oprezno ravna in pravilno postopa, dobi srce zopet poprejšnji obseg, često pa vendar ostane nekaj, kar človeka potem ne zapusti do smrti. Hribolazci naj si to zapomnijo. Kako deluje utrujeno srce, to vidimo na kolesarjih. Artur Linton je dirkal od Bordeauxa do Pariza in je na potu omedlel, da ni mogel dalje. Ker je imel toliko časa, da se je popravil, je vendar prišel do cilja kot zmagovalec. Zanimivo je nasleduje. Gorjanci imajo večja srca nego poljanci, toda tudi slabša srca. Pri hriboveih se nahaja več bolnikov na srcu nego pri poljancih, dasi je pri njih srce močnejše razvito nego pri poljancih. Tudi je zanimivo, da pri gorjancih moški na sreju bolj boleajo nego ženske. Švicarski, francoski in italijanski zdravniki poročajo, da merjo stari ljudje na planinah ponajveč od srčne bolezni. Navadno srce, to je normalno srce navadnega konja, tehta 3 do 4 *kg*. Konji dirkači, ki morajo hitro bežati, imajo do 8 *kg* težka srca. Toda srce se ne razboli samo radi tega, ker se je povečalo; večkrat je vzrok bolezni to, ker preveč zahtevamo od njega, ker ga silimo na prevelike ture. In potem nastopijo nasledki, ki so usodni. Vojak, ki je po bitki pri Maratonu bežal v Atene, da razglasi zmago Miltiadvovo nad Perzijanci, se je zgrudil mrtev na tla, ko je došel do mestnih vrat in naznaul veselo novico. Prevelika utrujenost ima smrtno nasledke. Na planinah pa se je utrujenosti bolj bati nego na ravnini, ker se na planinah pridružuje mraz. Težko je določiti ali uganiti, koliko je kdo kos velikim turam. Ne vemo namreč, koliko energije ima vsak človek, zlasti pri nervoznih ljudeh je to težavno določiti. Nervozni ljudje so enaki ljudem, ki gredo na potovanje, a ne vedo, koliko imajo v mošnji. Nervozen človek je tak kakor pijanec. Po alkoholu navdušen, se čuti pijanec močnega, vendar pa ne more niti na nogah stati. Nervozni ljudje posebno ljubijo razne sporte.

Turist ne sme preceniti svoje moči, kakor sta to storila brata Raffaello in Alfonso Zoja, sinova vseučiliškega profesorja anatomije v Paviji. Oba sta l. 1896. v višini 2100 *m* drug za drugim umrla vsled utrujenosti. Često nastopi smrt, kakor v tem slučaju, vsled otrplosti srca. Vsem je znano, da nam srce močnejše in hitreje utriplje, ako se nam čuvstvo razburi. Dosti je ljudi, ki občutijo tlak, kakor da bi jim sapo jemalo, ako jih doleti nesreča. Znano nam je, kako lahko omedlevajo žene, kadar zaslišijo kaj žalostnega. Še bolj pa deluje utrujenost, in še opasnejša je razburjenost, ako je vnauja temperatura zelo nizka. Pijanci zmrznejo laže nego drugi ljudje. Takisto si razlagamo smrt tistih, kateri si izkušajo z alkoholom skrajšati življenje. Alkoholska tekočina sama na sebi ni vzrok smrti, ampak to, ker v srcu ohlajena kri ne nahaja v notranjščini organizma tistih avtomatnih

funkcij, katere netijo življenski proces, čim se kri ohladi. Dotičnik izgublja vedno več in več svoje telesne toplote, samozavest ugazuje, in ko srce preneha delovati, nastopi smrt.

Tako smo videli, da vse slabosti, katere mučijo človeka na visokih planinah, ne proizhajajo od nedostatnega kisika, in s tem je obenem ovržena trditev, da bi si pluća avtomatno pomagala. Fiziolog Mosso je napravil poskuse na žuželkah. Ako denemo psa pod zračno sesaljško in razredčimo zrak, poskačejo bolhe iz dlake, to je bolhe postanejo nervozne. Osebito se to pokazuje na kresnicah. Hotel je vedeti, kako se vsled razredčenega zraka izpreminja njih svetloba. Del je oči kresnic pod zračno sesaljško in je razredčil zrak do 30 centimetrov, to je toliko, kar presega najvišje vrhunce zemlje. Žarenje kresnic, kar je nekoliko kemičen, nekoliko nervozen proces, je bilo različno. Čim redkejši je bil zrak, tem bolj so žarele. Ako po letu kresnico vzamemo v roke in jo opazujemo, vidimo, da le dva dela na zadnjem koncu telesa fosforescirata. Ob redkem zraku se ta dela povečata, oziroma podaljšata. Dozdaj so mislili fiziologi, da je to žarenje živali v zvezi s kisikom zraka. Ker pa to ni res, kakor ta poskus kaže, sklepamo, da tudi stanice našega telesa niso vezane na kisik atmosfere.

Kako vpliva razredčen zrak na živčevje, naj navedem samo dva zgleda. Neki botanik je na vrhuncu planin pozabil imena rastlin dotičnega kraja, dočim se jih je na ravnini spet spomnil. Sausure, znani fizik, omenja, da na Montblancu ni imel besed, da bi izrazil misli.

Pomudimo se še pri najpoglavitejši točki, namreč da zmanjšano dovajanje kisika ni vzrok planinski bolezni. Dokazati nam je torej, da more človek živeti v jako razredčenem zraku. Doslej se je mislilo, da si organizem tisti kisik, ki ga izgublja na planinah vsled razredčenega zraka in zmanjšane zračne tlaka, nadomešča s tem, da človek hitreje diha. Da imajo pluća pri tem precej dela, opazi vsakdo, ki hodi na gore. Mosso je na Monte Rosa z aparati meril plučni zrak in je dognal, da je to le stanje utrujenosti. Biva li človek dalje časa na planinah, se pokazuje ravno nasprotno, namreč da telo potrebuje za navadno dihanje na višini manj dihhlajev v minuti nego na ravnini. Preiskovalci, ki so opazovali dihanje visoko letajočih ptic, nam to potrjujejo. Aleksander pl. Humboldt je videl v Andih leteti kondorja v višini, katero je cenil na 6655 m. Brata Schlagintweit sta videla na Himalaji orle 7000 m visoko letati, a v Higamimu, kjer sta imela tabor 6000 m visoko, so obletavale vrane ta tabor šest dni, pobirajoč ostanke. Mosso je videl pri koči „Kraljice Margerite“ srake (*Graculus alpinus*) tako mirno dihati kakor na ravnini.

Iz tega, kar sem navedel, vidimo, da se planinska bolezen ne kaže na vsakem človeku enako, da torej obstoje individualne razlike. Dejstvo je, da ima človek v višavi manj kisika. Vprašamo se torej, kako si neki telo nadomešča nedostatnost kisika. Sploh ne smemo misliti, da premalo kisika človeka pobije

tako hudo, kakor še danes mnogi menijo. Istina pa je tudi, da mnogo svežega zraka nima človek nikdar preveč; izhajamo pa tudi z manjšimi dozami. Z zrakom je tako kakor s potratnimi jedili; tudi brez njih človek dobro izhaja. Čim više dospavamo, tem bolj se aklimatizujemo. Tu je turist podoben bogatašu, ki je obubožal. Tudi ta se navadi na beraško palico in živi brez kočije.

Hermann, Adolf in Robert Schlagintweit, ki so preiskavali srednjo Azijo, pripovedujejo, da je v Gartoku, 4598 *m* visoko na severnem obronku Himalaje, vsako leto meseca avgusta semenj, na katerem se shaja na tisoče ljudi od vseh strani srednje Azije. Ker tu ni dovolj hiš, prinašajo tuje črne šatore s seboj. Trg Gartok je gotovo najvišji na širni zemlji. V Haulu in Ladaku, ki ležita dokaj više, se nahajajo samostani, v katerih prebivajo vso zimo menihi buduisti. Divje ovce, črede in njih pastirji se nahajajo v še višjih predelih.

V Evropi se pričinja planinska bolezen za mnoge osebe na višini 3000 *m*. Ko sem lani prišel do kočice na Kredarici (2515 *m*), sem mahoma začutil glavobol, prešinjale so me notranje slabosti, in mrzlica me je tresla. Bil sem jako truden in zaspan. Legel sem. Po peturnem počitku sem vstal, in bil sem zdrav kakor tedaj, ko smo bili prejšnji večer dobre volje pri „Šmercu“ v Mojstrani. Appetit, ki sem ga izgubil, ko sem stopil na Kredarico, se je povrnil, in snedel sem z največjo slastjo pol pečene piške in izpil dobro merico izborne slivovice. Aleksander pl. Humboldt nam poroča, da mesto Potosi v Ameriki, ki je nekdanje štelo 160.000 prebivalcev, leži 3960 *m* visoko. V tem kraju je Humboldt poskusil priti na Čimboraso. Ko je došel do višine večnega snega, torej nekoliko više od Montblanca, niso domačini hoteli iti više in so ga zapustili. Iz Humboldtovega poročila vemo, da v tistih ekvatorialnih krajih, kjer je toplomer stal nad lediščem, trpe domačini več za planinsko boleznijo nego Evropei.

Kateri narod ima najboljše turiste, to je take, ki so najmanj dovzetni planinski boleznijo? To vprašanje je težko objektivno rešiti. Istina je, da je Italijan do danes prišel najviše. Vodnik Matija Zurbriggen uživa to slavo. Zurbriggen, danes v 44. letu, je došel dozdaj najviše izmed vseh živih turistov. Bil je s sirom W. M. Conwayem na Pioneer Peak v Himalaji, ki je 6888 *m* visok. O tem poroča Conway: Vsi smo se čutili slabe in bedne kakor ljudje, ki prihajajo iz bolnice, samo Zurbriggen je bil tak, da je mogel cigareto kaditi. Zurbriggen se je počutil še nekaj dobro v tisti višini, samo ako se je gibal, je občutil slabosti. Ni si mogel črevljevega privezati, ako ne bi počival, to je, ako si ne bi globoko oddahnil in sapo k sebi potegnil. On misli, da bi človek mogel priti na najvišji vrhunec zemlje.

Meseca januarja leta 1897. je poskusil s Fitz Geraldom priti na vrhunec vulkana Aconcagua v Chili, ki ga je prvi zmagal Güssfeldt. Fitz Gerald je moral ostati nekaj sto metrov spodaj, Zurbriggen pa je prišel 6970 *m* visoko. Više do danes ni mogel in ni prodril še nihče. Fitz Gerald trdi, da je Aconcagua 7320 *m* visok, vendar o tem dvomijo. Vedno pa so še to vrhunci, ki najviše goro v

Evropi presegajo za 3000 m. To je dokaz, da človek lahko diha na gorah, kjer se je to smatralo za nemogoče. Ne mislite pa, da je Zurbrigger, ki toli izlahka prenaša razredčen zrak, morda kak poseben človek. Nikakor ne. Preiskavali so mu mišice in živčevje, in so našli, da je Zurbriggen ravno tak človek, kakor so drugi turisti, in da se njegov organizem nič ne razlikuje od organizmov drugih turistov.

(Konec prihodnjic.)

Društvene vesti.

Rojstni dan Njeg. Veličanstva našega presvetlega cesarja je bral prečastiti gospod Ambrož, kaplan e. kr. vojne mornarice, v kapeli na Kredarici sv. mašo, katere so se udeležili prisotni turisti, med njimi tudi neki častnik e. kr. mornarice. Ta cesarska maša je bila dne 18. t. m. gotovo na največji višini v Avstriji.

Novi člani:

Osrednjega društva:

- Gd. p. Valter Šmid, benediktinec v Admontu.
 „ Vekoslav Huth, e. kr. finančni koncipist v Ljubljani.
 „ Bruno Rotter, stavec v Ljubljani.
 „ Janko Zalokar, trg. potnik v Ljubljani.
 „ J. Paulin, e. kr. vet. koncipist v Ljubljani.
 „ J. Kunčič, usnjar in posest. v Ljubljani
 „ Franjo Raunikar, e. kr. davkar v Kamniku.
 „ Edmund Rooss, trgovec v Kranju.
 „ Ivan Zupančič, trg. sotrud. v Ljubljani.

Savinske podružnice:

- Gd. Rudolf Kukec, pivovarnar v Žalcu (ustanovnik).
 Ga. Olga Balon, posestnica v Stari vasi pri Brežicah.
 Gd. dr. Valentin Korun, e. kr. profesor v Kranju.

Soške podružnice:

- Gd. Vekoslav Raunikar, e. kr. poštar in veleposestnik v Cerknem.

Darovi. Osrednjemu društvu:

Za *Triglavsko kočo*: Gospa Jerica Peršin v spomin svojega Matička 25 gld.; gosp. Ivan Zemljič 1 gld. Za *zgradbo stolpa na Javorniku* nabral gosp. Gregorec 5 gld. 60 kr. Srčna hvala!

Koča v Planici. Prav slovesna otvoritev te kočice, o kateri smo pisali že v zadnji številki na str. 116., bode dne 3. septembra t. l. (ne 27. avgusta, kakor je bilo prej določeno). Kakor čujemo, utegne biti udeležba prav velika. Osobito letoviščniki iz Kranjske gore, Fužin in Rateč se zelo zanimajo za otvoritev. Zatorej podružnični odbor marljivo pripravlja za razveseljevanje izletnikov. Na prostrani zeleni ravnici bode, kakor vse kaže, mala ljudska veselica, in to sredi krasne gorske panorame, ob vznožju skalnih velikanov ter s pogledom na kristalnočisti slap Save-Nadiže. Pot iz Rateč do konce doline, kjer stoji naša kočica, in kjer bode isti dan restavracija, je le poldrugo uro dolga in zložna, tako da se lahko pelješ po njej. Izletnikom se pridružijo tudi peveci in pevkinje dobroznanega blejskega zbora. To bode užitek, ko bodo ubrani glasovi odmevali od skalnih vrhov s spremljevanjem žuboreče Nadiže. Kdor utegne naših članov, pojdi torej v nedeljo dne 3. septembra v krasno dolinico Planico, uživati eden dan neskaljeno planinsko veselje, ter opozori na to tudi prijatelje svoje!

Kočica na Boču se meseca septembra slovesno otvori. Dan otvoritve naznanimo po časnikih.

Češka hiša na Spodnjih Ravneh pod Grintavcem se prihodnje leto slovesno otvori. Tesarji so svoje delo že dokončali. Pohišstvo kakor sploh vsa notranja oprava se preskrbi bodoče leto.

Najmlajši hribolazec. Dne 6. t. m. je bil 9letni sin gospoda Knafelca, našega izvrstnega planince, vrhu Triglava. Dosedaj je to najmlajši planinec, ki se je popel na to višino.

Gosp. France Kadilnik, naš slavno-znani hribolazec, je 14. t. m. zopet enkrat obiskal svojega znanca in miljenca Triglava ter dospel v Aljažev stolp.

V Triglavski koči je bilo do 20. t. m. 121 turistov. Do 31. julija jih je bilo samo 24, avgusta pa 97. Letošnji obisk najbrže preseže lanjskega. Med odličnimi gosti so letos vpisani dr. Serneč iz Celja, dr. Papež iz Ljubljane in prof. Sket iz Celovca.

V Vodnikovi koči je bilo do 20. t. m. že več obiskovalcev nego lanjsko leto, namreč 35.

Črna prst. Na tej radi krasnega razgleda, znamenite flore in družih udobnosti, kakor pripravne „Orožnove koč“ „Slov. plan. društva“, bližnjih pastirjev in lepe poti znameniti gori je bilo letos že veliko hribolazcev. Samo onih, ki so v „Orožnovi koči“ počivali ali prenočili, je bilo do 14. t. m. 36, in sicer: 21 članov „Slov. plan. društva“, 3 člani „Nemško-avstr. plan. dr.“ in 12 nečlanov. V tej koči je vsa potrebna kuhinjska oprava in postelje ter vse v najlepšem redu. Prav blizu nje so pastirji, ki so prav prijazni in z mlekomo radi postrežejo. Vrh Črne prsti pa raste obilo pečnice, murk in mnogo družih redkih in znamenitih cvetlic. Ves čas, ko hodiš iz Bistrice na Črno prst ali obratno in posebno tudi iz „Orožnove koč“ imaš po dolini in po Triglavskem pogorju krasen razgled. S prostimi očmi se jako lepo vidi in natančno razloči Triglavsko koč na Kredarici. — Ključ do koč se dobi v Boh. Bistrici v onih hišah, na katerih je napisano: „Ključ do koč, Slov. plan. društva.“

Vremensko opazovališče na Kredarici. Z novim jako praktičnim tlakomernim toplomerom (Siedethermometer) se je opazovalo vrelišče in zračni tlak, ki je z vreliščem v zvezi, 11. julija in 3. avgusta na Kredarici in na Triglavu. Iz opazovanja posnemamo, da je zračni tlak vrhu Triglava znašal 11. julija in 3. avgusta okoli 542 mm, a voda je zavrela pri 90° 8' Cel. V Triglavski koči je pa ista dneva zračni tlak kazal 567 mm, vrelišče pa 92° Cel. — Ker potrebujemo okoli 100° Cel., da jedi dobro skuhamo, zato v odprtih loncih v Triglavski koči ni mogoče kuhati; voda boče pač vrela, a jed ne boče skuhana. Treba je za vse posode dobrih pokrovk, da

nastale pare ne morejo izhajati ter tako pritiskajo na vodo in povišajo vrelišče. Najbolje bi se ponašal tu Papinov lonec. — Od 11. do 31. julija je deževalo na Kredarici dvanajstkrat, toča je pa padala petkrat. Dvakrat je bila nevihta, a enkrat je treščilo tudi v Triglavsko koč, pa brez posledic, ker je dobro preskrbljena s strelvodni. Sploh je pa električna napetost na tej višini (2515 m) manjša nego v nižavi. — Vremenski opazovalec g. Hamerle je 13. t. m. radi bolehnosti zapustil Kredarico, a sedaj opravlja ta posel jako spreten mlad mož, Primož Pušar, ki je obenem čuvaj in oskrbnik Triglavske koč.

Poti. Pot z Ravni na Mlinarjevo sedlo med Dolgim hrbtom in Grintavcem je dala napraviti „Češka podružnica“. Ta pot je dal g. prof. Frischeauf l. 1876. nekoliko popraviti, vendar je bil do danes precej neraben. Pot je sedaj napravil naš vodnik Miha Uršič s svojimi delavci za 200 gld. Potrebne vrvi se pritrdijo še letošnjo jesen.

Pot iz Robanovega kota do Kocbeekove koč je dala izdatno popraviti „Savinska podružnica“. Plazovi so ga po zimski na mnogih krajih precej poškodovali. Ker ga „Celjska sekcija“ „Nem. in avstr. plan. društva“ kot lastnica vkljub opozoritvi ni popravila do 1. avgusta, je morala to storiti „Savinska podružnica“, ker je za njo pot velike važnosti. Popravil ga je J. Kladnik iz Luč.

Pot iz Luč mimo Luške koč je dala popraviti na več krajih „Savinska podružnica“. Tudi prostor okoli Luške koč se je očedil.

Naš Bled. Dopisnik „Nar. Listov“, ki je v družbi čeških akademikov prišel na Slovensko, je posetil po celjskih dogodkih državnega poslanca dr. Ferjančiča na njegovem letnem bivališču v Bledu ter se z njim razgovarjal zlasti o Celju. Svoj obširni dopis o tem razgovoru pa končuje tako:

„Končno je dr. Ferjančič izrazil željo, da bi češko občinstvo bolj zahajalo med Slovence, zlasti pa, da bi si za letovišče rajše izbiralo Bled nego razne druge kraje v drugih alpskih deželah.

Ta poziv bi morali imeti na misli češki turisti in češke rodbine, ko si iščejo od-

počitka na Švicarskem, Saleburškem, Tirolskem itd.

Malo je tako čarokrasnih krajev, kakor je Bled. Slaven naravoslovec, dober znalec Alp, je proglasil ondotno krajino za najlepšo v Evropi. Nisem se čudil entuziazmu angleškega učenjaka niti navdušenim spevom Prešerna in Baumbacha, ki opevata krasoto kranjskih Alp. In Bled! Kaka poezija se nam zrcali v smaragdnomodrih, mirnih valovih, ki oblivajo slikoviti otoček s slavnoznano romarsko cerkvico! Okoli jezera pa mole proti nebu gozdnati holmi in hribi, ki krijejo v sebi najvabljivejše doline pa najdivjejša brezna. Tod tiho šume debeli gozdovi, in iz njih se dreve močni, kristalnočisti potoki ter grme glasni slapovi. V daljavi se pa dvigajo mogočni plešasti alpski velikani, katerim kraljuje sivi, resni Triglav z ledeno krono kralja slovenskih Alp na temenu.

Okoli jezera je cela vrsta mičnih vil, hotelov in gradičev. Pa še nekaj drugega

preseneti Čeha v tej zapešljivo krasni krajini. Največji in najelegantnejši hotel, pri katerem je tudi vroč vrelec, je lastnina Francoza g. Valtrinyja, čigar soproga je zavedna in odločna Čehinja. Slišal sem to jako distinguirano damo, kako je v večji družbi gostov trdo poudarjala, da je ponosna na to, da je Čehinja. Govorilo se je namreč ravno o celjskih dogodkih.

V družbi šarmantnega, jovialnega Francoza ter naše temperamentne in živahne rojakinje, ki z nenavadno paznostjo in marljivostjo pomaga svojemu soprogu upravljati veliki hotel, smo preživeli nekoliko prijetnih ur. Sicer pa ima „Lujizina kopel“ v Bledu že dober glas med Čehi, mnogi naši ljudje zahajajo tja in širijo po svetu nje slavo. Čutili smo se tam kakor doma. V krasnem orientalnem salonu smo našli „Nár. Listy“, in v mešanici mednarodne družbe se slišijo tudi glasovi naše govornice.

Da, dr. Ferjančič je rekel prav: „Zahajajmo v slovenske Alpe!“

Slovesna otvoritev koč v Planici bode v nedeljo dne 3. septembra 1899.

Vzpored:

Zbirališče v Ratečah v nedeljo dopoldne. — Odhod h koči ob 1/2 11. uri dopoldne. — Slovesna otvoritev opoldne. — Po otvoritvi k izviru Save-Nadiže (10 min.), potem raznovrstna zabava krog koč, kjer bo restavracija.

Razhod od koč: èrez Poneo h Klanškima jezeroma, ali skozi Grlo in Pišenco v Kranjsko goro, ali pa nazaj v Rateče.

K mnogobrojni udeležbi vabi vse člane in prijatelje „Slov. plan. društva“ najvljudneje

Odbor

„Radovljiške podružnice“.

II. tekmovalno slikanje

odseka amateur-fotografov „Slov. plan. društva“. Kakor je bilo že naznanjeno v 12. številu „Plan. Vestnika“ l. 1898., je določen za II. tekmovalno slikanje sledeči vzpored: 1. Triglavsko, 2. planinsko, 3. pokrajinsko slikanje in 4. razne študije in slike.

Slike, izvršene v dobi od 20. oktobra 1898. do 20. oktobra 1899. leta, se bodo obdarovale z raznimi diplomami, katere jim pripozna posebna v presojo slik odločena komisija.

Gg. amateurje zatorej še edenkrat opozarjamo na to tekmovalno in jih prosimo, da se ga obilo udeležijo (fotografi po poklicu so izključeni) ter svoje slike pošljejo najkasneje do 20. oktobra 1899. leta odboru amateur-fotografov „Slov. plan. društva“.

Poziv! Ker se je letos že večkrat pripetilo, da gg. dijaki, ki lazijo na Triglav, med potjo kamenje spuščajo, lučajo ali pa tako neprevidno hodijo, da se jim kamenje pod nogami ruši, jih resno prosimo, naj to opuste, oziroma previdneje hodijo, da ne povzročijo kake nezgode.

Pri tej priliki jih tudi prosimo, naj takrat, kadar so drugi turisti v kočah, s kuhanjem s seboj prinesenih živil tako dolgo počakajo, da so drugi turisti odpravljani. Tudi naj s kurjavo kolikor mogoče varčno ravnajo, ker so drva silno draga na Kredarici.

Pozor! „Plan. Vestnik“ prejemljejo vsi člani **brezplačno**. Nečlane stane na leto 2 gld., dijake 1 gld. 20 kr.

Člani osrednjega društva plačujejo članarino osrednjemu odboru v Ljubljani, člani vseh podružnic pa svojim odborom.

Na znanje! Članarina „Slov. plan. društva“ in njegovih podružnic znaša na leto 3 gld.; poleg tega zneska plača nov član tudi 1 gld. vpisnine. Ustanovnik plača 30 gld.

Na prodaj je
fotografski aparat
(13 × 18)

za povzeme z roko in na stativu. Ima 70 cm dolg meh (za teleobjektiv), tri kasete, stavek za leče, momentno zaklopko in stativ.

Naslov pove iz prijaznosti uredništvo

Brata Eberla,

pleskarja c. kr. drž. in c. kr. priv. južne železnice
v Ljubljani, v Frančiškanskih ulicah št. 4,

prevzemata vsa v pleskarstvo spadajoča dekorativna, stavbinska in pohišvena dela.

Delo resno in fino, izvršitev točna in po najnižjih cenah.

JOSIP OBLAK,

umetni in gal. strugar v Ljubljani,

priporoča

svojo na novo urejeno delavnico za Florijansko cerkviyo v ulicah na grad št. 7. v naročitev vsakovrstnih strgarskih koščenih, roženih in drugačnih izdelkov, katere boje solidno in ceno izvrševal po načrtih ali brez njih.

Josip Maček

na Mestnem trgu v Ljubljani

priporoča svojo zalogo mnogovrstnih domačih in tujih žganih pijač, kakor: pristen brinovec, slivovko in tropinovec, I. vrste francoski in ogrski konjak, rum in mnogovrstne druge likerje po nizki ceni.

Hribolazcem, ki gredo iz Bohinja na Triglav, ali pa krenejo s Triglava v Bohinj, se priporoča gostilnica **Blaža Hodnika (Galetova)** v Srednji vasi za prenočišče. Postrežba dobra in točna. Večjim družbam se preskrbijo čedna ležišča v vasi.

FOTOGRAFIJA

je nedvomno najlepša in najkratkočasnejša zabava!

Fotografski aparati

in sploh vsi drugi v fotografsko stroko spadajoči predmeti za amaterje in za strokovnjake so vedno v največji zalogi na razpolago.

Pouk v fotografiranju za novince preskrbim sam in brezplačno.

Ceniki so vedno brezplačno na razpolago.

Dalje priporočam svojo tovarniško zalogo papirja ter pisalnih in risalnih potrebščin.

JOS. PETRIČ,

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 4.

Adolf Hauptmann

v Ljubljani, na Sv. Petra cesti št. 41.

Tovarna

oljnatih barv, firneža, laka in kleja.

Zaloga

slikarskih in plesarskih predmetov.

Ivan Soklič

v Ljubljani, Pod trančo št. 1,

priporoča svojo veliko zalogo **klobukov**, posebno **lodnastih** za hrblazce in lovec iz tvornice Jos. in Ant. Pichlerja, c. kr. dvor. založnikov. Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

Franc Čuden,

urar v Ljubljani na Mestnem trgu,

priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih žepnih in stenskih ur ter budilnikov. Vsi izdelki so priznani izvrstni in po ceni. Popravila se izvršujejo natančno in dobro.

✦ Cenovniki na zahtevanje brezplačno. ✦

Vinko Čamernik,

kamenosek v Ljubljani, v Slomškovi ulici št. 9. (zaloga spomenikov na Dunajski cesti nasproti bavarskemu dvoru), *priporoča svoj kamenoseški obrt, posebno za cerkvene in druge stavbinske izdelke, marmorne plošče za hišno opravo i. t. d.*

Solidno delo, nizke cene. Ceniki in obrisi na zahtevo zastoj.

Vsakovrstne

napise na les, kovino in steklo

izvršuje natančno in po ceni

VINKO NOVAK

v Ljubljani, na Poljanski cesti 35.

HUGON IHL

v Ljubljani, Špitalske ulice št. 4, *priporoča*

svojo veliko zalogo vsake vrste **suknena** in **manufakturnega** blaga na debelo in na drobno po najnižjih cenah.

Vnanja naročila izvršuje hitro in natančno.

J. Bonač

v Ljubljani,

v Šelenburgovih ulicah

št. 5, naspr. nove pošte,

priporočam vjudno svojo trgovino s papirjem in s pisalnimi potrebščinami. Vzorce papirja pošiljam na ogled.

V svoji knjigovoznici izdelujem vezi preproste in najfinjše.

Prevezujem izdelovanje vsakovrstnih razglednic po fotografijah, 1000 lepih razglednic 14—16 gld.

Imam veliko zalogo razglednic mesta Ljubljane z različnih strani.

10 najlepših razglednic samih cerkev ljubljanskih za 33 kr., s pošto 38 kr.

Edina zaloga svinčnikov družbe sv. Cirila in Metoda (iz Hardtmuthove tvornice).

Prekupnikom velik popust.

Tiskarna in kamenotiskarna

A. KLEIN & Comp.

v Ljubljani, v Špitalskih ulicah št. 5, se priporoča

v naročitev vseh v to stroko spadajočih del in za zalogo raznih tiskovin.

GRIČAR in MEJAČ

v Ljubljani, v Prešernovih ulicah št. 9, priporočata svojo bogato zalogo izgotovljene moške in ženske obleke ter najboljše perilo in zavratnice.

Zlasti opozarjata na nepremočna **lodnasta** oblačila in plašče za **turiste**.

Naročila po meri se izvršujejo točno in ceno na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastoj

Članom „Sl. pl. društva“ znižane cene.

Avgust Žabkar

v Ljubljani, na Dunajski cesti št. 7,

se priporoča

za vsake vrste **ključarska dela**,

katera izvršuje dobro, lično in ceno.

Engelbert Franchetti,

trivoc v Ljubljani, Jurčičov trg št. 3,

priporoča slav. p. n. občinstvu svojo novo in elegantno urejeno **brivnico**.

Za dobro in točno postrežbo je najbolje preskrbljeno.

MARIJA PLEHAN,

svečarica in lectarica v Ljubljani na Sv. Petra cesti št. 63,

priporoča svojo veliko zalogo sveč ter mnogovrstnega medenega blaga in slaščice.

Kupuje med v panjih in vosek.